

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ»**

Виконала:

студентка II курсу Angl-M18z групи
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська),

Середня освіта (Англійська мова і
зарубіжна література)

додаткової предметної спеціальності

Середня освіта (Мова і література
(німецька)

Околіта Богдана Іванівна

Керівник:

Главацька О.І., кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри
англійської мови

Рецензент:

Боднарчук Т.В., кандидат педагогічних
наук, доцент, доцент кафедри німецької
мови

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЧИТАННЯ ЯК КОМПОНЕНТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ..	9
1.1. Характеристика читання як виду мовленнєвої діяльності	10
1.2. Методи навчання читання	12
1.3. Психологічні особливості читання як виду мовленнєвої діяльності....	22
1.4. Класифікація видів читання за комунікативними цілями	26
1.5.1. Читання з розумінням основного змісту тексту	27
1.5.2. Переглядове читання.....	30
1.5.3. Вивчаюче читання.....	31
Висновок до розділу.....	34
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	
У ЧИТАННІ	35
2.1. Цілі формування компетентності у читанні в учнів початкової, базової та профільної шкіл	35
2.2. Фактори впливу на формування компетентності у читанні	40
2.3. Вправи для розвитку вмінь читання	42
2.4. Організація процесу формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні в учнів профільної школи....	49
2.5. Принципи відбору текстів для читання.....	55
2.5.1. <i>Типи автентичних текстів</i>	56
2.5.2. <i>Особливості відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності у читанні</i>	57
2.6. Засоби формування компетентності у читанні.....	67
2.7. Контроль якості рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності у читанні.....	68
2.8. Характеристики об'єктів контролю на зовнішньому незалежному оцінюванні випускників	70
Висновок до розділу.....	75
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АМ – англійська мова

ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання

ЗСО – заклад середньої освіти

ІКК – іншомовна комунікативна компетенція

ІМ – іноземна мова

ІМіК – іноземної мови і культури

КЧ – компетентність у читанні

ЛО – лексична одиниця

ЛСКК – лінгвосоціокультурної компетентності

МД – мовленнєва діяльність

ТЧ – техніка читання

ВСТУП

Протягом останнього десятиліття в світі інтенсивно розвиваються інтеграційні процеси, зростає обсяг професійних і академічних обмінів, поглиблюється міжнародне співробітництво, що стимулює розвиток міжкультурної іншомовної освіти в Україні, яка набуває статусу дієвого інструменту формування інтелектуального потенціалу суспільства. Через мову створюється ефективна основа для міжнародного та міжкультурного взаєморозуміння [27, с. 3].

Сучасний рівень розвитку суспільства, нові політичні, соціально-економічні та культурні зв'язки нашої країни у світі суттєво вплинули на процес організації навчання іноземних мов (ІМ) в закладах середньої освіти (ЗСО). Володіння ІМ (і не однією) як засобом міжкультурного спілкування є вже не екзотикою, а нормою життя, необхідним компонентом освіти сучасного фахівця. Вимоги сьогодення зумовили перегляд та уточнення цілей навчання ІМ. В сучасній методичній науці метою навчання ІМ визначено формування в учнів іншомовної комунікативної компетенції (ІКК), що означає вміння вирішувати завдання як безпосереднього, так і опосередкованого спілкування з носіями мови у визначених сферах спілкування [45, с. 26].

Навчання АМ в сучасній загальноосвітній школі за Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ столітті, концепції мовної освіти повинні бути спрямовані на те, щоб сформувати особистість, «яка вільно володіє засобами мови в будь-якій мовленнєвій ситуації, аргументовано висловлює свої думки, дотримується правил мовленнєвого етикету. Відтак постає необхідність удосконалення технології уроку, способів і засобів навчання, надання пріоритету комунікативно-діяльнісному й функціонально-стилістичному підходам до вивчення мовних явищ як підґрунтя для свідомої, осмисленої роботи над формуванням мовленнєвих умінь і навичок учнів» [26].

Реформування системи шкільної освіти України формує нові виклики

щодо професійно-методичної підготовки студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта на першому (бакалаврському) рівні та здобувають кваліфікацію вчителя іноземної мови. Результатом професійно-методичної підготовки має стати методична компетентність майбутнього вчителя іноземних мов і культур (ІМіК) як його здатність ефективно розв'язувати методичні завдання в процесі реалізації практичних, освітніх, розвивальних, виховних цілей навчання з метою формування в учнів ІКК та реалізації різних видів і форм контролю рівня її сформованості [20, с. 27].

Слідом за А.В. Дубаковим вважаємо, що конструювання і реалізація комплексної системи професійно-методичної підготовки, яка ґрунтується на принципах цілеспрямованості, цілісності, динамічності, взаємозв'язку теорії та практики, принцип доповнюваності, однією з умов ефективного формування методичної компетентності [10, с. 2578]. Погоджуємося з автором і у тому, що засадничим ядром цієї системи і платформою, де формуються основні структурні компоненти методичної компетентності, є навчальна дисципліна «Методика навчання іноземних мов» [10, с. 2578]. Під час вивчення цієї навчальної дисципліни студенти оволодівають базовими методичними знаннями і методичними вміннями щодо формування в учнів ІКК та організації навчального процесу з ІМ у закладах ЗСО.

Питання формування іншомовної компетентності у читанні (КЧ) завжди було актуальним. Його вивченням займалися (і займається) багато науковців, методистів і вчителів-практиків (N. Brandes, N. Dash, D.K. Milan, M. Sadoski, D. Wyse, Й.М. Берман, М.З. Біболетова, Г.Е. Борецька, С.В. Гапонова, Л.П. Голованчук, З.І. Кличникова, Є.В. Мусницька, С.Ю. Ніколаєва, К.І. Онищенко, Н.Ф. Бориско, Ю.І. Пасов, Н.Д. Гальскова, В.В. Сафонова, О.Б. Тарнопольський, В.В. Черниш, Н.В. Осадча та ін.). Водночас низка питань потребує уточнення, зокрема, необхідно визначити структуру іншомовної КЧ, цілі формування в учнів старшої школи іншомовної КЧ, етапи навчання читання та дотичні до них вправи; охарактеризувати засоби формування і способи контролю рівня сформованості іншомовної КЧ тощо.

Важливість проблеми формування КЧ усвідомлена вчителями, але, через недостатність методичних розробок у шкільній практиці, вона розв'язується повільно. Не відповідає нинішньому замовленню і той рівень умінь та навичок читання, який мають випускники ЗСО.

Важко переоцінити роль читання як засобу навчання. Воно сприяє не лише розширенню і накопиченню лексичних одиниць, закріпленню граматичних явищ, а й відкриває великі можливості для самоосвіти. Відомо, що навички читання зберігаються протягом усього життя, тоді як навички усного мовлення поза мовленнєвим середовищем і без читання втрачаються швидко [52, с. 29].

Актуальність проблеми формування іншомовної КЧ учнів ЗСО зумовлюється потребою її дослідження у контексті компетентнісного підходу і визначається сучасними концепціями перебудови освіти в Україні в напрямку забезпечення всебічного розвитку особистості із використанням нових підходів до формування КЧ на уроках англійської мови (АМ) у ЗСО. Особлива роль у цьому процесі належить ланці навчання, де цілеспрямовано виявляються та розвиваються здібності дитини, формуються вміння та бажання вчитися, створюються умови для її самовираження. Актуальність питання зумовили вибір теми дипломного дослідження: «Формування іншомовної комунікативної компетентності у читанні іноземною мовою».

Об'єкт дослідження: процес навчання англійської мови у школі.

Предмет дослідження: особливості процесу формування іншомовної КЧ та способи навчання цьому виду мовленнєвої діяльності (МД) у ЗСО.

Відтак, **мета** дипломної роботи – охарактеризувати методику формування іншомовної компетентності у читанні в учнів ЗСО з урахуванням сучасних вимог.

Дана мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- опрацювати методичні джерела, пов'язані з проблемою дослідження;
- зазначити основні характеристики читання як виду МД;
- визначити складники рівня сформованості КЧ;

- провести огляд методів навчання читання;
- описати психологічні особливості читання;
- дати класифікацію видів читання за комунікативними цілями;
- проаналізувати цілі формування КЧ в учнів початкової, базової та профільної шкіл;
- дослідити фактори впливу на формування КЧ;
- визначити етапи формування читацької компетентності і вправи для її формування на заняттях з АМ;
- розглянути прийоми навчання та види вправ і завдань для формування умінь вивчаючого, ознайомлювального і вибіркового читання;
- проаналізувати труднощі формування КЧ та розкрити способи їх подолання;
- висвітлити модель організації процесу формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК) в англomовному читанні;
- встановити принципи відбору текстів для читання та їх типи;
- дослідити особливості відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників ЛСКК у читанні;
- охарактеризувати засоби формування та контролю якості рівня сформованості ІКК у читанні;
- схарактеризували об'єкти контролю на зовнішньому незалежному оцінюванні (ЗНО) з АМ.

Для обґрунтування теоретичних положень та опису практичних завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз і синтез психолого-педагогічної, лінгвістичної, методичної літератури з теми дослідження; аналіз чинних програм і підручників; метод систематизації і класифікації матеріалу; аналіз інноваційних технологій та методів навчання; *емпіричні* – спостереження та аналіз уроків АМ, бесіди з учителями та учнями; порівняльний та описовий методи; критичний аналіз власного досвіду роботи.

Практичне значення визначається можливістю застосування її основних положень та висновків у навчальному процесі. Результати дослідження можуть бути використані при написанні статей, доповідей на студентських конференціях, курсових і магістерських робіт, для студентів-практикантів під час проходження навчально-виробничої практики у ЗСО, при укладанні методичних посібників.

Матеріалом дослідження слугували наукові праці вчених, методистів, учителів, чинні шкільні програми, підручники, методичні рекомендації, посібники з методики викладання ІМ та власний досвід роботи рекомендації, посібники з методики викладання ІМ та власний досвід роботи (з 2015 року) **вчителем англійської мови у Стінківській ЗОШ І-ІІІ ст. (Тернопільська обл.)**.

Результати роботи **апробовано** на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2018-2019 н.р. та на засіданні студентського наукового гуртка *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур* було представлено доповідь на тему: «*Формування іншомовної комунікативної компетентності у читанні іноземною мовою*».

Здійснено публікацію статті «Використання навчальних комп'ютерних програм для вдосконалення навиків читання» [31].

Структура дипломної роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Нові реалії – розробка та впровадження нових стандартів загальної середньої освіти, нових навчальних програм, введення обов'язкового вивчення ІМ з першого класу та другої іноземної з п'ятого класу у всіх ЗСО – вимагають змін до рівнів володіння ІМ, визначення нових підходів до відбору змісту та організації матеріалів, використання адекватних форм та видів контролю.

Сьогодні головним завданням шкільної освіти є підготовка покоління третього тисячоліття до творчого життя в сучасних ін формаційних умовах, критичного сприйняття та засвоєння різноманітної та багатозначної інформації, оволодіння новими способами спілкування і співпраці, що створює нагальну необхідність надання традиційному навчанню інноваційного імпульсу, справжньої діалогічності освітнього процесу, перебудови педагогічного мислення вчителя. Сучасні інструменти організації навчальної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти висувають високі вимоги до вчителя: він має бути творчим і майстерним фахівцем, повинен володіти новітніми педагогічними технологіями і формами роботи. У зв'язку з цим вагомого значення набуває потенціал технологій, здатних забезпечити інноваційні форми і методи навчання в «новій українській школі».

На сучасному етапі необхідною умовою навчання є впровадження таких методик, які б ефективно розкривали потенціал учнів, їх інтелектуальні, творчі та моральні якості та сприяли підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови, активізували їх пізнавальну діяльність, спонукали до творчого пошуку та самовдосконалення.

Читання іншомовних текстів розвиває мислення учнів, допомагає усвідомити особливості системи ІМ і глибше зрозуміти особливості рідної. Інформація, яку отримують школярі з іншомовних текстів, формує їх світогляд, збагачує країнознавчими знаннями про історію, культуру, економіку, політику, побут країни, мову якої він вивчає. Велика розумова робота, котра виконується читачем з метою проникнення у зміст тексту,

розвиває мовну здогадку та антиципацію, інтерес до оволодіння ІМ і самостійність у подоланні мовних та смислових труднощів.

У дипломній роботі ми зазначили основні характеристики читання як виду МД; назвали складники рівня сформованості КЧ: вміння, знання; комунікативні здібності читання; описали психологічні особливості читання та фактори впливу на формування КЧ; проаналізували цілі формування КЧ в учнів початкової, базової та профільної шкіл; дали класифікацію видів читання за комунікативними цілями; розглянули питання формування іншомовної компетенції у читанні: вправи для розвитку вмінь читання, модель організації процесу формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні, принципи відбору текстів для читання та їх типи, особливості відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників ЛСКК у читанні, назвали засоби та види контролю якості рівня сформованості ІКК у читанні, а також схарактеризували об'єкти контролю на ЗНО з ІМ.

Ретельно вивчивши методичну літературу та ознайомившись з передовим досвідом вчителів та методистів, ми дійшли наступних висновків:

- читання належить до письмової форми комунікації і є рецептивним видом МД, що спрямований на сприйняття і розуміння писемного тексту;
- до складників КЧ відносяться вміння (мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, компенсаційні), знання: декларативні (мовні, країнознавчі) та процедурні (соціокультурні); комунікативні здібності читання;
- психофізіологічними механізмами читання є зорове сприйняття, внутрішнє промовляння, сегментування тексту, оперативна пам'ять, антиципація (чи ймовірне прогнозування), довготривала пам'ять, осмислення. В реальній комунікації механізми читання функціонують майже синхронно;
- на успішність читання впливають умови сприйняття писемних текстів, індивідуально-психологічні особливості самого читача та мовні характеристики тексту;

- навчання різни видам читання (ознайомлювальному, переглядовому та вивчаючому) з різними комунікативними цілями здійснюється в умовах уже сформованих навичок читання завдяки систематичній роботі з нескладними навчальними текстами, робота з якими залишається одним із самих дієвих засобів навчання, що формує пізнавальні інтереси школярів;
- на уроках англійської мови для формування КЧ слід застосовувати автентичні, напівавтентичні та навчальні тексти;
- до іншомовних текстів для читання пред'являються певні вимоги, а саме: пізнавальна цінність текстів, науковість їх змісту, відповідність змісту текстів віковим особливостям та інтересам учнів, виховний та розвиваючий потенціал текстів, наявність різних форм мовлення;
- впровадження комп'ютерних навчальних програм та електронних посібників є ефективним для розвитку компетенції в читанні;
- учнів потрібно навчити користуватися двомовними словниками та різними довідковими матеріалами;
- для того щоб досягти повного і точного розуміння інформації, викладеної у тексті, учень повинен володіти значним запасом ЛЮ, мати глибокі знання з граматики (на морфологічному і синтаксичному рівнях) і достатню практику в читанні текстів різних жанрів з великою концентрацією мовних та смислових труднощів. Цей режим читання потребує багато часу і зусиль з боку учнів для оволодіння ним у повному обсязі (цього неможливо досягти в умовах ЗСО). У зв'язку з цим ставиться мета навчити учнів основних прийомів вивчаючого читання, необхідних і достатніх для подальшого професійно орієнтованого доучування;
- для контролю рівня сформованості КЧ використовують різні види тестових завдань: тести перехресного, альтернативного та множинного вибору, а також тести на упорядкування та на конструювання відповіді (завдання на завершення, на підстановку, на трансформацію, внутрішньомовне перефразування, міжмовне перефразування);

– читання є одним із об'єктів контролю на ЗНО випускників ЗСО, мета якого – виявити рівень сформованості умінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти у визначений проміжок часу, а також через використання мови з'ясувати рівень володіння лексичним і граматичним матеріалом, який дає їм можливість вільно спілкуватись у типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії.

Варто наголосити на практичному значенні роботи, а саме на безпосередньому зв'язку з шкільними програмами та підручниками. Окремі розробки з формування КЧ та вдосконалення навичок читання застосовуються нами на уроках англійської мови у Стінківській ЗОШ І-ІІІ ст. Тернопільської області.

Спостереження за навчальним процесом в школі свідчать про те, що постійна робота, направлена на розвиток КЧ, дає хороші результати: учні успішно оволодівають цим видом МД.

Вагомість читання як виду іншомовної МД підкреслює те, що рівень сформованості КЧ зумовлює ефективність формування компетентності у говорінні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бирюк О.В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: дис.... канд. мед. наук : 13.00.02. Бирюк Ольга Василівна. Київ, 2005. 196 с.
2. Бориско Н.Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка (На материале интенсивного обучения). Київ, 1999. 268 с.
3. Борецька Г.Е. Методика формування іншомовної компетентності у техніці читання. *Іноземні мови*. 2012. № 1. С. 3-8.
4. Борецька Г.Е. Методика формування іншомовної компетентності у читанні. *Іноземні мови*. 2012. № 3. С. 18-27.
5. Борецька Г.Е. Методика формування іншомовної компетентності у читанні. *Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін.. за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. С. 370-417.
6. Васильєва Т.Г. Типологизация методов обучения технике чтения. URL : ftp://lib.herzen.spb.ru/text/vasiljyeva_35_76_2_47_54.pdf.
7. Вашуленко М.С. Календарне планування. Читання, письмо, розвиток мовлення (1 клас). *Початкова школа*. 2010. № 1. С. 23-28.
8. Голованчук Л.П. Навчання учнів основної загальноосвітньої школи культурно-країнознавчої компетенції на уроках англійської мови : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2003. 340 с.
9. Денисенко М.В. Навчання учнів початкової школи техніки читання англійською мовою : дис. ... канд пед. наук : 13.00.02. Київський національний лінгвістичний університет, Київ, 2005. 217 с.
10. Дубаков А.В. Формирование компетенции будущего учителя иностранного языка: содержательные и организационно-технологические аспекты. Научно-методический журнал «*Концепт*», 2015. № 13. С. 2576-2580.

11. Елухина Н.В., Мусницкая Е.В. Какими должны быть тексты для чтения и тексты для аудирования? *Иностранные языки в школе*. 1978. № 3. С. 28-39.
12. Зовнішнє незалежне оцінювання. *Англійська мова* : навчально-методичний посібник. наук. ред. Мартинюк А.П. Київ : Ліга-Прес, 2014. 95 с.
13. Зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів 2010 року. Англійська мова. *Іноземні мови*. 2010. № 3. С. 13-17.
14. Квасова О.Г. Тестова перевірка рівня сформованості англійської компетентності у читанні у майбутніх філологів. *Іноземні мови*. 2014. № 4. С. 38-44.
15. Климентенко А.Д. Проблемы обучения иностранному (английскому) языку детей с 1 класса. Москва, 1978. С. 3-42.
16. Кузьменковы Ю. и А. Английский язык для международного общения. Ю. и А. Кузьменковы. Москва : Издательство Московского университета, 2013. 276 с.
17. Ленская Е. А. Проблемы обучения чтению на английском языке детей младшего школьного возраста: автореф. дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Москва, 1978. 24 с.
18. Луньова Т. Fresh from the net: selected adapted internet texts for classroom reading and discussion : [матеріали до уроків англійської мови]. *Іноземні мови в школах України*. 2016. № 4. С. 14-18.
19. Львов М. Р. Методика преподавания русского языка в начальных классах: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений]. Москва : Издательский центр «Академия», 2000. 464 с.
20. Майер Н.В. Зміст і структура навчальної дисципліни «Сучасні підходи до тестування в навчанні іноземних мов і культур» для професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя. *Іноземні мови*. 2019. № 3. С. 26-33.
21. Мельник П. Рекламні тексти як навчальний матеріал для формування соціокультурної компетенції старшокласників. *Іноземні мови в сучасній школі*. 2013. № 2. С. 13-23.

22. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник]. [С.Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін.]. [вид. 2-е, випр. і переробл.]. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
23. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : [підручник]. [Л.С. Панова, І.Б. Андрійко, С.В. Тезікова та ін.]. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
24. Навчальні програми з іноземних мов для 10-11 класів для загальноосвітніх навчальних закладів. Академічний рівень. URL : <http://www.mon.gov.ua>
25. Навчальні програми з іноземних мов для 10-11 класів для загальноосвітніх навчальних закладів. Профільний рівень. URL : <http://www.mon.gov.ua>
26. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. URL : <http://www.setlab.net/?view=education-doctrine-2002>.
27. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 3-9.
28. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика преподавания языков). (сост. Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин]. Москва : Издательство ИКАР, 2009. 448 с.
29. Носонович Е.В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста. *Иностранные языки в школе*. 1999. № 2. С. 6-12.
30. Носонович Е.В. Методическая аутентичность учебного текста : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. Елена Викторовна Носонович. Тамбов, 1999. 175 с.
31. Околіта Б.І. Використання навчальних комп'ютерних програм для вдосконалення навиків читання. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Вип. 12. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. С. 29-30.
32. Оновлена програма ЗНО з англійської мови. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.02. 2016. № 77. *Іноземні мови в школах України*. 2016. № 5. С. 17-22.

33. Осадча Н.В. Історія дослідження проблеми формування в учнів профільної школи лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства. *Молодий вчений*. 2016. № 8. С. 354- 361.
34. Осадча Н.В. Критерії відбору країнознавчих текстів для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні. *Іноземні мови*. № 3. 2015. С. 10-14.
35. Осадча Н.В. Модель організації процесу формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках курсу за вибором «Країнознавство». *Іноземні мови*. № 1. 2017. С. 10-16.
36. Осадча Н.В. Підсистема вправ для формування лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні на уроках країнознавства. *Іноземні мови*. 2015. № 4. С. 11-18.
37. Осадча Н.В. Принципи формування лінгвосоціокультурної компетентності у читанні старшокласників на уроках країнознавства. *Вісник КНЛУ*. Серія «Педагогічні науки». Київ : КНЛУ, 2016. Вип. 24. С. 117-126.
38. Подосиннікова Г.І., Рубан О.В. Навчання переглядового читання з використанням методу проєктів на матеріалі англomовної преси у 10 класі школи з поглибленим вивченням іноземних мов. *Іноземні мови*. 2016. № 3. С. 3-10.
39. Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі : проблеми і перспективи : колективна монографія. А.А. Сажко, Л.Я. Зеня, О.В. Бирюк та ін. за заг. ред. Л.А.Сажко. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. 225 с.
40. Рогова Г.В., Верещагіна І.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях. Москва : Просвещение, 1988. 224 с.
41. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. Ф.М. Рабинович, Г.В. Рогова, Т.Е. Сахарова. Москва : Просвещение, 1991. 287 с.

42. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : [навчальний посібник]. Київ : Ленвіт, 2005. 324 с.
43. Сажко Л.А. Навчання іноземних мов у старшій школі. *Іноземні мови*. 2011. № 4. С. 5-9.
44. Сажко Л.А. Особливості поглибленого навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах. *Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика* : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. С. 521-541.
45. Сажко Л.А. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції у школах з поглибленим вивченням іноземних мов. *Іноземні мови*. № 3. 2011. С. 26-30.
46. Смелякова Л.П. Художественный текст в обучении иностранным языкам в языковом вузе (Теория и практика отбора) : монография. Санкт-Петербург : Образование, 1992. 142 с.
47. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс : [пособие для студентов педвузов и учителей]. Москва : АСТ, Астрель, 2008. 239 с.
48. Соловова Е.Н. Обучение чтению. *Методика обучения иностранным языкам* : Базовый курс лекций : Пособие для студентов пед. вузов и учителей. Москва : Просвещение, 2002. С. 140-163.
49. Соловова Е.Н. Разработка авторских программ и курсов. *Иностранные языки в школе*. 2004. № 4. С. 8-13; № 5. С. 13-19.
50. Сорочинська С. Читання та аудіювання. *English*. 2016. № 3 (675). С. 30-31.
51. Топалова В.Н. Формирование социокультурной компетенции студентов технического вуза (на материале английского языка) : дис.... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 1998. 168 с.
52. Феценко В.П. Навчання читання на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням. *Англійська мова та література*. 2016. № 1-3. С. 29-32.

53. Фурманова В.П. Организация курса страноведения в системе профессиональной подготовки учителей иностранного языка (немецкий язык) : дисс. ... канд. филол. наук : 13.00.02. Москва, 1984. 173 с.
54. Хоменко О.В. Зміст навчання англійської мови у 10-11 класах середньої загальноосвітньої школи : дис.... канд. пед. наук : 12.00.02. Київ, 2001. 260 с.
55. Шастова І. В. Методи навчання шестирічних школярів техніки читання англійською мовою. *Іноземні мови*. 2013. № 1. С. 17-23.
56. Черниш В.В. Експериментальна перевірка ефективності навчання аудіювання та читання з використанням аудіокнижки. *Вісник Київського державного лінгвістичного університету* : Наук.-метод. зб. Вип. 3. Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2000. С. 51-55.
57. Черниш В.В. Методика формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англомовної компетенції в говорінні : монографія. Київ : Ленвіт, 2013. 396 с.
58. Черниш В.В. Навчання англомовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів (середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням іноземної мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання : германські мови». Київ, 2001. 21 с.
59. Черныш В.В. Некоторые характеристики аудиокниг как вспомогательного средства в обучении чтению и/или аудированию. *Проблеми сучасної методики навчання іноземних мов* : Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Дослідження молодих вчених. Серія «Педагогіка та психологія». Київ : КДЛУ, 1998. Вип. 1. С. 141-148.
60. Черныш В.В. Принципы отбора аудиокниг для обучения чтению. аудированию в специализированных школах с углубленным изучением иностранного языка. *Вісник Київського державного лінгвістичного університету* : Наук.-метод. зб. Вип. 2. Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2000. С.12-15.
61. Шастова І.В. Методи навчання шестирічних школярів техніки читання

- англійською мовою. *Іноземні мови*. № 1. 2013. С. 17-23.
62. Шеваршинова Е.И. Взаимосвязное обучение иноязычной коммуникативной компетенции и межкультурной компетенции студентов языковых факультетов на материале текстов масс-медиа. *Иностранные языки в школе* : Научно-методический журнал. 2015. № 2. С. 41-47.
63. Штевіна Т. Reading the variety of life. *Іноземні мови в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 66-69.
64. Alderson Ch.J. *Assessing Reading*. Cambridge : Cambridge University Press, 2005. 398 p.
65. Ahrens P., Solovova Elena. *Reflections on Learning and Teaching : A video-based professional development materials for teachers of English*. The British Council-Dinternal, 2000.
66. Brandes N. Developing Reading Skills. *English* (language & culture. weekly). 2010. № 21-22. С. 52-54.
67. British Council: Learn English. URL : <http://learnenglish.britishcouncil.org/en/>
68. Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 260 p. URL : http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp
69. Dash N., Dash M. *Teaching English as an Additional Language*. URL : <http://books.google.com/books?id=n5cdkRZtUFAC&printsec=frontcover&dq=teaching+english+as+an+additional+language&hl>
70. Dobrovol's'yi O. Benefiting from Reading Independently. *English* (language & culture. weekly). 2010. № 21-22. С. 55-56.
71. Jeremy H. *How to teach English*. Essex : Pearson Education Limited, 2007. 99 p.
72. Kalko V.O. Developing English reading skills of secondary school students. *Іноземні мови*. 2015. № 4. С. 19-22.
73. Maley A. *Short and Sweet*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995.
74. Martin J. IV етап всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови, 2015/2016 н.р. *Іноземні мови в школах України*. 2016. № 3. С. 10-17.
75. Milan D.K., Hill McCraw. *Developing Reading Skills*, 1995. 416 p.

76. Oxford dictionaries online. URL : http://oxforddictionaries.com/view/entry/m_en_gb0627030#m_en_gb0627030.
77. Sadoski M. *Conceptual Foundations of Teaching Reading*. New York : The Guilford Press, 2004. 156 p.
78. Scrivener J. *Learning Teaching : A Book for English Language Teachers*. Oxford : Macmillan Publishers Ltd., 2005. 431 p.
79. Svyrydiuk T., Kolorod'ko N. Teaching Reading to Young Learners. *English (language & culture. weekly)*. 2010. № 21-22. C. 19-23.
80. Trosky O.S. Initial Instructional Steps to Successful Reading in English. *English (language & culture. weekly)*. 2010. № 21-22. C. 16-19.
81. Witt J.S., Elliot J.J. *Assessment of Children. Fundamental Methods and Practices*. Madison, Wisconsin : Brown and Benchmark, 1994. 517 p.
82. Wyse D. Synthetic phonics and the teaching of reading. *British Educational Research Journal*. Volume 34, Issue 6, 2008. P. 691-710.